

שיעורי כזית ורביעית בסדר של פסח

קטעים משוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

שוע"ר סי' תעב

יז כל אחד מד' כוסות הללו צריך שיהיה בו לא פחות מרביעית יין.

יט יש אומרים שלכתחלה מצוה לשתות כל הכוס אפילו מחזיק כמה רביעיות אף על פי שבקידוש של שאר ימים טובים ושתות אפילו לכתחלה די בשתיית מלא לוגמיו דהיינו רוב רביעית מכל מקום בד' כוסות של פסח החמירו חכמים לשתות כל הכוס לכתחלה ובדיעבד ששתה רוב הכוס יצא אבל אם לא שתה אלא חצי הכוס אפילו שחציו מחזיק כמה רביעיות לא יצא.

ויש חולקין על זה ואומרים שאף לכתחלה די בשתיית רוב רביעית אף אם הכוס מחזיק כמה רביעיות וכן עיקר וכן המנהג פשוט.

ומכל מקום טוב לחוש לסברא הראשונה וליקח כוס קטן ולשתות כולו ובמקומות שהיין ביוקר די בשתיית רובו.

וכל זה בגי' כוסות הראשונים אבל בכוס האחרון צריך לשתות רביעית שלם כדי שיוכל לברך ברכה האחרונה בלי שום פיקפוק כמו שנתבאר בסי' ק"צ לענין כוס ברכת המזון עיין שם :

כ צריך לזוהר לכתחלה לשתות רוב הרביעית בבת אחת דהיינו שישתה אותו בשתיה אחת ולא יפסיקנו לשתי שתיות.

שוע"ר סי' תעג

יז וצריך שיהיה הירק ממני ירקות שברכתן היא בורא פרי האדמה כשאוכלן חיים כדי שיפטור מלברך בורא פרי האדמה על המרור שיאכל בתוך הסעודה.

ויש חולקים על כל זה ואומרים שכיון שמפסיקין הרבה בין אכילת הירקות לאכילת המרור בהגדה והלל לפיכך אין המרור נפטר בבורא פרי האדמה שעל הירקות ומה שאין צריך לברך בורא פרי האדמה על המרור הוא משום שהמרור הוא מצרכי הסעודה שחייב הוא לאכול מרור אחר המצה מיד והרי הם כדברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה שאינם צריכים ברכה לפנייהם שהם טפלים לפת ונפטרים בברכת המוציא כמו שנתבאר בסי' קע"ז.

וכיון שהמרור אינו נפטר בברכת בורא פרי האדמה שעל הירקות חייב הוא לברך בורא נפשות רבות אחר הירקות אם אכל כזית.

יח ולענין הלכה יש לחוש לב' הסברות ולכן לא יאכל מהירקות כזית שלם שלא יצטרך לברך אחריו בורא נפשות רבות.

כז אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובת מרור בחזרת (שקורין סאל"ט) בלשון אשכנז ... בתמכא (שקורין קרין...).

כח חמשה מינים הללו מצטרפות לכזית.

שוע"ר סי' תעה

טוב לצאת ידי שניהם ולברך בתחלה שתי ברכות אלו ואחר כך יבצע כזית מהעליונה השלימה וכזית מהפרוסה.

ו ושני כזית אלו צריך לאכלם ביחד דהיינו שיכניסם לפיו בבת אחת.

ח וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד אפילו לא אכל אלא כזית אחד בלבד בין מהשלימה בין מהפרוסה ... יצא.

שוע"ר סי' תעז

ג ועכשיו שאין לנו פסח צריך כל אחד לאכול כזית [מצה] זכר לפסח ... וכזית זה נקרא אפיקומן.

ולכתחלה טוב לאכול שני זיתים אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עם הפסח ואם קשה עליו לאכול שני כזיתים על כל פנים לא יפחות מכזית.

שוע"ר סי' תפו

א כזית האמור בכל מקום אינו לא קטן ולא גדול אלא בינוני וזה זית הנקרא אגורי ששמנו אגור בתוכו.

ושיעורו יש אומרים שהוא כחצי ביצה ויש אומרים שהוא פחות מעט משליש ... וא"כ במרור שהוא מדברי סופרים וכן כל דבר שהוא מדברי סופרים ששיעורו בכזית יש לסמוך על האומרים שהוא פחות מעט משליש ביצה אבל במצה שהיא מן התורה וכן כל דבר שהוא מן התורה יש להחמיר כסברא הראשונה.

לקוטי טעמים ומנהגים

ולכתחלה טוב לאכול שני זיתים אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עם הפסח, וכן הוא מנהג בית הרב ... ויש לומר, שאם קשה עליו שאז אוכל רק כזית אחד, עליו להתנות שהוא זכר ע"פ הדעה שהלכה כמותה.